

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	153	Köri gyűlés. B. J.	165
Székelyek, székelyek. Tarcsafalvi Albert	154	Egyházi és iskolai mozgalmak . .	168
A párisi vallásügyi kongresszus	155	Boríték: A Dávid Ferenc Egy-	
Boór Jenő. Kovács L.	156	let örökös alapítói. Arany-	
Az imakönyv Kozma Miklós . . .	158	könyv.	
Nők világa.		Hirdetések.	
Teendőink. Demeter Dénesné . .	162		

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőrkötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

Modern kényelemmel berendezve. Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg mosdó. Disztesen berendezett társalgó.

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

Lift. Minden vonatnál a szálloda auto szalonkocsija a n. é. utazóközönség rendelkezésre áll, valamint a kolozsvári Autobusz Közlekedési Társaság kocsijának a szálloda előtt rendes megállóhelye, mivel a n. é. közönség igen olcsón be- és kiutazhat a vasútállomásra.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gállai Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

A háború és az árvizek házáknak mérhetetlen károkat okoztak ebben és a megelőző évben. Az lefogva tartotta katonai szolgálatban a legjobb munkásokat, ez elpusztította a munka eredményét, a termést, a lakóházakat, gazdasági épületeket, állatokat, földeket és réteket. Mennyivel könnyebb volna ezt kiheverni, ha arra nem ment volna oly sok pénz és emberi erő. Mit legyenek? Vegyünk példát a hangyától. Ő földült hajléka építéséhez kettőzött erővel és szorgalommal hozzálát. Kicsinyt, nagyot munkába állít s még éjjel is nyüzsög, mozog. Csak így lehet kipótolni a kárt és a veszteséget.

Az egészségügyi londoni világkongresszus nagyszerű eredményeit mutatta be az orvosi tudománynak. Egyik elnök megmondotta, hogy ha a katonai fegyverkezésre fordított pénznek fele részét kórházak építésére és felszerelésére lehetne fordítani, a ragályos betegségeket csaknem teljesen ki lehetne irtani s a szegénységet felére apasztani. Az elnök a kongresszus tagjait azzal bocsátotta el, hogy hazájukban kövessenek el mindent az áldott béke megteremtésére.

A *részeges* ember olyan, mint a rossz gyermek. Érti magában, hogy hibázott s mikor haza kerül, ösztönszerűleg is lármáz, zafjong, perpatvarl csap, hogy elterelje a maga bűnéről a figyelmet. Kijózanodás után esőndesebb, mert akkor már szegényli, bánja hibáját. Fájdalom, ez csak addig tart, a míg alkalom kínálkozik újabb kirugásra.

A szű apró kis féreg, csak a feje s a szája erős, de mivel nagyon kitartó, mivel éjjel-nappal fúr és öröl, a legerősebb tölgyet is átlukgatja s az olajat belőle magába szívja. Ilyen szű fajta a rágalmazó ember is. Ki nem találkozott még vele? Nem régen egy lelkipásztorral történt, hogy midőn sok ideig tartó munkássága olyan nagygyá és erőssé növelte volna eklézsiáját, mint akár egy jókora tölgyfa, neki estek a rágalmazók s immár a jó pásztornak nincsen pihenése sem éjjel, sem nappal. Hála és elismerés, hol vagy, talán a te fátat is kidöntötte a szű?

Székelyek, székelyek!

Szomorú országnak szomorúbb vidéke,
Öreg Hargitának kacagányos népe.
Magyar fánk virága:
Ki eddig nótákkal színeztem az álmod,
Fejem lehajtva, most érted sirdogálok,
S hiába, hiába!

Határidat jeges zápor verte tönkre,
Halmaid, völgyeid özönvíz öntözte
Minden hétre-hóra;
Majd megindult a föld... Bántalak, ha kérdem:
Reászolgáltál-e én népem, én vérem
E *szeges* ostorra?...

Székelyek, székelyek! Szomorú világ van,
Szemeitek könnyben, szíveitek lázban,
S szétnézek: most merre?..
Én pedig azt mondom s tartok a szavamra:
Kit *kishitűséggel* ver a sors haragja,
Kétszer lesz megverve.

Végre is: nád vagyunk, imbolygók a szélben?
Vándormadarak a távol szürkeségben,
Kiket sorsuk kerget?

Keleti Kárpátok bús, rezgő nyárfái?
Vagy viharvert ősök büszke unokái:
Székelyek, székelyek?!...

Mik vagyunk? Feleljen aki székely s férfi
Azzal, hogy határunk soha át nem lépí,
Amíg itt megélhet...
Akiket elhivnak mégis balga álmok,
Tudom, évek múltán vesztett boldogságot
Itthon keresgélnek...

Tarcsafalvi Albert.

A párisi vallásügyi kongresszus.

Az Unitárius Közlöny megesinálta a bevezetést ehhez a nagyszerű ünnephez. Most már beszélhetünk a tényekről.

Ugy történt, amint jelezve volt. Julius 16—22-ig tartott az együttlét és a munka. A protestáns Berlin után a katolikus Párisban merész vállalat volt a szabadelvű vallásos hit zászlóját lobogtatni. A rendezők és a résztvevők meg voltak elégedve. Meg is lehettek.

600-on felül volt a beiratkozott rendes tagok száma. A gyűléseket mindig nagy közönség látogatta. Ez nagy dolog, mert hiszen a tárgyak nem érdekeltek mindenkit egyenlően. Hat rendes gyűlésnapon délelőtt és délután 10.000 ember vett részt.

Jellemző, hogy nemcsak férfiak, nők is mindig sokan voltak. Láttunk fiatal és nagyon öreg érdeklődőket is.

Ezuttal még több országnak volt képviselője, mint az eddigiéken. Palesztinából, Törökországból, Bulgáriából, Romániából, Norvégiából most először jöttek el. A nagy tömeg francia volt. Azután Amerikából 150-an, Angliából 100-an, Németországból is majdnem 100-an voltak.

A közhangulatot megteremtették a párisi bizottság tagjai és a törzsökös régi tagok, akik egymással csak itt szoktak találkozni. Igazán benső lelki élvezet, a mikor távolról nyújtja kezét a genfi, berlini, vagy londoni kedves ismerős. A bemutatkozás után nyomban szóba jő a gyűlés. Hogy van megelégedve? Ugy-e nem remélte, hogy így sokan leszünk?

A gyűlés lefolyása talán nem volt oly szabatos, mint a berlini, de a tartalom értékes és becses volt.

Áttekinthetősé okáért így csoportosíthatjuk: 1. Társadalmi érintkezésre volt szánva szerdán este, midőn a hivatalos üdvözlések történtek meg. Csütörtök este az ismerkedés. Tea volt frissítőnek szánva, de mindenki a meleg kézszorításban és beszélgetésben találta örömét. Pénteken az operaházban a Hugonották előadása hasonló jellegű volt. Felvonások közben a közönség tömeges érintkezése mindenképpen nagyszerű volt. Pénteken és szombaton az idegen képviselőket az elnökség egyik vagy másik tagja dél- vagy estebédre hívta. Hétfőn délelőtti kirándulás Chantillybe, e gyönyörű kastély megszemlélésére. Itt is sok jó alkalom kínálkozott rövid beszélgetésre. Végül hétfőn este a díszbéd. Itt már a fény uralkodott az öltözködésben, a szellemeskedés a pohárköszöntőkben. Tehát a társas érintkezésről volt gondoskodás.

A továbbiakból figyelmet érdemel, hogy a nők szövetsége két önálló gyűlést tartott. Egyikben a már szövetkezett öt állam: Anglia, Amerika, Magyarország, Hollandia és Németország szövetségei tették meg jelentéseiket. Elénk gyűlés, becses beszédek és jelentések. A másik gyűlés az intéző bizottság gyűlése volt, melyen a D. F. E. titkára is részt vett. Az elsőn a Magyar Nők Szövetsége üdvözlő levelét olvasta fel Lewis Enid kisasszony. Nagy tetszésben részesült. A másodikon még felvétellett négy ország nőszövetsége, u. m.: Canada, Sweiz, Olaszország és Franciaországé.

Az értekezlet kimondotta, hogy a szövetkezett országokból kimenő leányokat és elhagyott nőket kiváló gondozásban és figyelemben részesíti s szükség esetében támogatni fogja. Ez különösen az Amerikába vándoroltakra szól. — Kérjük az Ámerikában lakók lakásjegyzékét.

(Folytatjuk.)

Boór Jenő.

Boór Jenő meghalt. Szomorúan írjuk le e három szót, mert aggódva látjuk, hogy soraink egyre ritkulnak. Váratlan meglepetések, meglepő változások történnek. Azok távoznak el körünkől, akikről életkorukat s a külsőt tekintve, azt hisszük, hogy még életerejük javakorában vannak; akiknek munkásságára még számítottunk. Az

arasznyi földi lét gyorsabban bezárul némelyikre, mint gondolnók; mások pedig tovább küzdenek a láthatatlan javakért, hogy hívek lehessenek. Az élet értékét egyik is, másik is felfogja s megbecsülni törekedett. A különbség csak az, hogy erre a törekvésre egyiknek több idő jut, a másiknak pedig kevesebb idő alatt többet kell mivelnie.

Boór Jenő is elment, hamarább, mint hittük. Jó szive megszűnt dobogni, nemes lelke elköltözött.

Pár héttel ezelőtt még szive telve volt a lelkesedés tüzevel s ha az a tűz nem is tudott úgy gyújtani, amint ő hitte és remélte, de mégis tűz volt, amely égett, sőt lángolt. Pár héttel ezelőtt még az ő szokott buzgóságával hirdette, hogy »mindeneket megpróbáljatok s ami jó, azt megtartsátok«. S hogy ezt a próbát megtehesse az ember és a jót megnyerhesse, bizonyította, hogy erre nézve az szükséges: »elméd világítson, szived vezessen, hited erősítsen«. (Említett alapige nyomán ezzel a felosztással beszélt július 12-én Kálnokon a közgyűlés alkalmával.)

Rá nézve az életnek nagy próbája úgy látszik gyorsabban elkövetkezett, mintsem ideje lett volna az általa hangoztatott s helyesnek és jónak ítélt fegyverek élesre csiszolásával felfegyverezni önmagát s ezzel útját vágni a homályosságnak, a lelki zavarnak, mely szomorú tragédiája a munkás életnek, emberileg gondolkozva: meg nem érdemelt büntetése a jó és nemes lelkeknek.

Oh mily hamisíthatatlan hit lakozott lelkében hitelveink igazsága felől! Mily benső meggyőződésből származott az a szeretet, mely őt egyházunkhoz, egyházához kötötte! Mintha egészen ennek emlőin nőtt volna fel, mintha ennek egész múltja, minden küzdelme, minden igazsága, minden reménye vérévé vált volna, oly igaz, oly erős volt ahhoz való ragaszkodása. De vérévé is vált minden bizonynyal. Ezt mutatta élete, jelleme, minden szava és cselekedete.

A vallás igazságainak keresése, a lélek vágvainak lehető kielégítése, a hit tárgyai, eszméi fölött való mélyebb vizsgálódásnak megnyugtató eredménye hozta át az evangélikus egyházból a miénkbe s állította a Luther szószékéből a Dávid Ferencére. A hit és lelkiismereti szabadságnak e merész bajnoka és vértanúja, e túl nem szárnyalt s talán túl nem szárnyalható nagy történelmi alakja, messze századokba világító hithőse — Dávid Ferenc — lett örök éiszményképe az egyházi életben; hazafias lelke előtt pedig folyton annak képe lebegett, ki a magyar nemzetnek ma is fénylő csillaga: a Kossuth Lajosé. Nyom-

talásban megjelent néhány beszéde is élő bizonyosága ennek.

Ami hirdetett az eszmékben a szószéken, annak megvalósítására igyekezett az életben. Becsületes lelke, őszinteségre való törekvése tán túlságba is vitte az elvekhez való ragaszkodásban; túlkövetkezettessé tette a mindennapi életben, a hűveivel való érintkezésben, hol az eredményes munkásságnak föltétele, a különböző irányból jött érdekeknek kielégíthetése nem egyszer az alkalmazkodni tudást is megköveteli. Ennek a hiánya némelyekben lehet hiba, de nem bűn, jóhiszeműség és nem rosszakarát. Boór Jenőből — amint ismertük — a bűnnek, vagy rosszakarátnak még az árnyéka is hiányzott. Szívvel-lélekkel egyháza építésén s emberbarátai javán és boldogságán munkált. Nemes lelkesedéssel folytatott munkássága közben sokszor lehetett látni, hogy mily csodás vegyülmény van benne a gyermeki ártatlanságnak, szelidségnek és érzékenységnek, valamint a férfias akaraterőnek és elhatározásnak.

Életrajza közelebbi adatait e sorok írója nem ismeri. Mint evangélikus szülők gyermeke több éven át evangélikus pap volt. Egyházunkban körülbelül 13—14 évet papposkodott. Ebből mintegy 12 évet Iklandon, másfél évet Sepsiszentkirályon töltött. A 40 éven jóval túl volt, midőn augusztus hó 1-én Kolozsvárt hirtelen meghalt.

Családot nem alapított s talán ebben található meg a magyarázata annak, hogy mint a legtöbb aggtelgenynek, neki is volt némi hajlama a különködésre. Egyházának buzgó szolgája volt. Kartársaihoz, barátaihoz, embertársaihoz meleg szeretettel ragaszkodott, kik szerettei mellett őszintén fájlalják korai elhunytát. Emléke legyen áldott, nyugalma csendes.

Kovács I.

Az imakönyv.

Nem képzelek oly embert, ki ne imádkoznék, legyen ő műveletlen, vagy művelt, vallástalan, vagy vallásos, beteges vagy egészséges, rossz vagy jó. Az Isten mindenkinek él a szívében és mindenki egyaránt kéri az Ő segédletét. Míg az embernek jól folynak dolgai, rendesen ritkán és rövidebbet imádkozik; mihelyt pedig rosszra fordulnak, az imái is azonképpen megszáporodnak és hosszab-

bodnak; mert szeretne a veszedelem- és gyötrelomból minden áron szabadulni. S e célját csak Isten segítségével véli elérni.

A mikor a hívő lélek tovább nem bízik a maga erejében és az ő imádsága foganatában, akkor a mások közremunkálását is szívesen veszi igénybe, pl.: jósló aszszony, tudós ember, oláh pap. Tehát világos az, hogy hisz a lelkész imájának különös csodás, illetőleg varázserdejében. Azért a hívő örömeiben és bánatában szívesen folyamodik a lelkészhez, hogy legyen közbenjáró Isten és ő között; hogy gondolatait és érzéseit a lelkész közvetítésével a teremtő Atyának eltolmácsolhassa, várva az áldást vagy szerencsét, a vigasztalást vagy megbocsátást.

Jól is van ez így, mert imádkozni mindenki tudhat; de ihlettel vagy művészileg imádkozni, mégis csak a lelkész képes: neki tanult mestersége. A lélek érzéseinek valódi művésze a lelkész, mert, ha igaz az, hogy Orfeusz lantja kúrjai hangjaira a vadállatok megszelídültek: a lelkész kenetteljes imája hatásában a köszív is megnyílik és Istenhez tér. Igen, a lelkész buzgó és ihletszerű imája hatásánál fogva a hívő lélek visszanyerve az élet reményét. — »hátha hátha boldog leszek«, »megbocsát«, vagy »jobbra fordul sorsom«, — az akaraterő ismét élni készletti az egyént és újra fölveszi az életküzdelmét, mert hallik a biztató szó: »Ember küzdj és bizva bizzál!« »Neked adom az életnek koronáját.« »Menj be a te Uradnak örömébe!«

MI AZ IMA?

Az ima egy oly eszköz a lelkész ajkán, melyvel megfékezi a háborgó lelkeket, lecsillapítja a kitörő indulatokat, megszelidíti az elvadult erkölcsöket, meggyógyítja a sebzett sziveket, fölemeli a kétségbeesettet, megvigasztalja a bánkódót, mennyei üdvösségre juttatja a hívőt.

Az ima munkára készlet; hála, tisztelet és jó cselekedetre serkent embertársaink és Isten iránt.

Az ima a lélek élő virágának tápláló eleme...

A mily fontos testi életünkre az imádkozás. Imádkozni tanult és buzgón a mi hitünk fejedelme, — a Krisztus, — midőn így szól: »Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne esettek.« Máté XXVI. 41.

Jeremiás prófétánál meg ezeket olvassuk: »Békesség gondolatait gondolom én felőletek, így szól az Ur; eljötök

és imádkoztok hozzám és én meghallgatlak; kerestek és megtaláltok engem, ha teljes szívből kerestek.» XXIX. 11—13.

»Akik az Urban bíznak, azoknak erejük megújul és szárnyakkal magasra repülnek, mint a saskeselyűk: futnak és nem fáradnak meg, járnak és nem lankadnak el.« — mondja Ezsaiás XL. 31. versében.

Jézus is imádkozott e szavakkal: »En Atyám, ha lehetséges, muljék el e pohár én tőlem, mindazonáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem, amint te.« Máté XXVI. 39.

A föl sorolt szentirási igékből világos, hogy imádkozni szükséges és hasznos. Ámde sokszor nem vagyunk képesek kifejezni saját szavainkkal azt az érzést, mely szívünk mélyéből a mi Atyánk, — Istenünkhöz, — áhítozik.

Ilyenkor szükségünk van a lelkészre, vagy ennek hiányában az imakönyvre. Valóban egy jó imakönyv útmutató vezér az Istenhez. Tekintsünk be az egyes családokhoz s látni fogjuk, itt is, ott is, hogy mily hűségesen pótolja az imakönyv a lelkész szerepét.

Vörösmarty Mihály köszorús költőnk »A szegény asszony könyve« című költeményében meghatóan írja le egy imakönyv történetét ezekben: Özvegy marad a jó feleség. Kénytelen szegényesen élni egyedül egy kis kunyhóban; mert

»Gyermekei szétfutottak
Napkeletnek, napnyugatnak:
S a szegény nő elhagyatva,
Úgy maradt, mint a szedett fa.«

S ha rá gondol az elmúlt időkre, könyv todul a két szemébe.

»Most ott ül az asztal mellett,
Imakönyvében keresget.«

E közben egy szegény asszony kopogtat be hozzá e kéreessel:

»Isten áldja meg nagyasszony!

Imádságos könyvet kérnék,
Higye meg, most oly jól esnék.
Mert hiszen, ha már az ember

A Dávid Ferenc-Egylet örökös alapítói.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 kor.
2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 650 kor.
3. Hajós János 220 kor.
4. Fekete Gábor 100 kor.
5. Dr. Bedő Albert 100 kor.
6. Könyves Kálmán R.-társ. Budapest 100 kor.
7. Székely László, Torda 100 kor.
8. Űrmősi Jenő, Kolozsvár 100 kor.
9. Csegezi Mihályné Albert Ilka, »elolvasva annyira nagyrabecsült és feledhetetlen Brassai bácsink levelét és báró Petrichevich Horváth Kálmán úrnak valóban meglehangú felhívását« 100 kor.
10. Raffaj András, Abrudbánya (I. részlet) 40 kor.
11. Dr. Boros György 100 kor.
12. Torockói egyházközség 100 kor.
13. Ferencz József püspök 100 kor.
14. Koronabank rt. (második részlet) 60 kor.
15. Mercurbank rt. (első részlet) 40 kor.
16. K. Nagy Béla, Kraszna kiegészítésül 20 kor. = 60 kor.
17. Matskási Lajosné édes anyja: Farkas Józsefné emlékére 60 kor.
18. Boér Gergely, Kolozsvár 100 kor.
19. Raffay Zsigmond lelkész (I. részlet) 50 kor.
20. Imreh József főszolgabíró (I. részlet) 50 kor.
21. Borbély Sándor igazgató bejelentett 100 kor.
22. Dr. Székely Ferenc miniszter 100 kor.
23. Boncza Miklós egyh. tanácsos 160 kor.
24. Dr. Kőváry László 120 kor.
25. Tischler Mór 100 kor.
26. Mikó Dezső bejelentett 100 kor., fiz. 50 kor.
27. Thoroczka Vencel, Guraszáda 100 kor.
28. Kovács József gondnok, Hmezővásárhely 100 K.
29. Kovács Józsefné Hódmezővásárhely 100 kor.
30. Ajtay Jánosné lelkészné, Halmás (I. r.) 20 kor.
31. Sipos József m. kir. adótárnok 100 kor.
32. Merész (Müller) Gyula festőművész 100 kor.
33. Nagy Balázs egyh. tanácsos, Torda 100 kor.
34. Dr. Balogh György ügyvéd, Torda: »most csak ennyivel, majd többet fogom méltányolni azt a nemes valláserkölcsei missziót, melyet az igen kedves lapunk betölt...« 40 kor.

35. Papp László áll. főnök, Brassó 100 kor.
 36. Székely Miklós gondnok, Torda 100 kor.
 37. Kisgyörgy Sándor esperes, Vargyas 50 kor.
 38. Botár János posta- és távirda felügyelő, Budapest 100 kor.
 39. Magy. Leszámit. és Pénzváltóbank, Kolozsv. 100 K.
 40. Id. báró Daniel Gábor tb. főgondnok 100 kor.
 41. Özv. dr. Nagy Károlyné, Abrudbánya.
 42. Özv. Pálffy Jánosné, Csegez 100 kor.
 43. Csegezi Taar Balázs emlékezetére 100 kor.
 44. Csegezi Taar Balászné sz. aranyosrákosi Biró Polixena emlékezetére 100 kor.
 51-ik akar lenni Árkossy Lajos ur.
 99. és 100-ik akar lenni Székely László m. levéltárnok, örökös alapítónk, de csak akkor küldi be a 200 kor.

Aranykönyv.

Ifj. Császár Jánosné egyházközségünk 25 éves fennállásának emlékére egy 50 korona értékű bársony papszék- és szószéktakarót ajándékozott. „Légy hív mindhalálig.“ „Hit, remény és szeretet.“ E feliratok jelentsék azt a kiapadhatatlan forrást is melyből a nemes szív áldozatkészségét és jutalmát meritheti minden időben. — Július 29-én 82 éves korában elhalálozott Szücs Ferenc, jó hivünk végrendeletében az egyházközség templomalapja javára 100 koronát hagyományozott. Legyen csöndes nyugalma; áldott neve és emlékezete

Polgárdi, 1913 augusztus 20.

Berki Ferenc,
gondnok.

Keresztési Dénes,
lelkész.

Szépszerint jóllakni sem mer,
Már ha szűken él kenyérrel,
Éljen Isten igéjével.«

— — — — —

»Jó asszony — felelt az özvegy —
Könyvem nincs több, csak ez az egy,
De ha már úgy megkivánta
És ettől függ boldogsága,
Vegye egy felét jó névvel,
Én beérem más felével.«
»S fele ide, fele oda,
Könyvét kétfelé osztotta.
Most a két jó öreg asszony,
Hogy semmi jót ne mulasszon,
Fél könyvből, de nem fél szívvel
Imádkoznak este, reggel
S ha van Isten mennyországban,
Nem imádkoznak hiában.«

Nehéz idők járnak. Sohasem volt a hívő lélek jobban reáutalva az imádkozásra, mint napjainkban. Azonban azt tapasztalom, hogy mi unitáriusok közönyösen vesszük hiveink házi istentiszteletét és semmi gondot sem fordítunk az unitárius családoknak megfelelő imakönyvekkel való ellátására s emiatt hiveink nem egy helyen idegen felekezetűek (róm. kath.) imakönyveit használják.

Csináljunk imakönyvkultuszt. A Dávid Ferenc-egylet találjon erre útat-módot. Szoktak népszerű olvasmányok is kiosztatni olyas alkalommal. Lehetne e célra írt imákat vagy imakönyveket is kiosztani. Olcsó imakönyvet kell egybeállítani a nép számára, melyben a hívő, bánkódó és tévelygő lélek egyarint találjon megnyugvást, mennyei vigasztalást és üdvösséget.

Azért nem vásárol a nép imakönyvet, mert nem tudja, melyik neki való; nem tudja, honnan szerezhető be s nehezen jut hozzá.

A Dávid Ferenc-Egylet fiókkörei és az egyes unitárius egyházkörök legyenek az ima- és más vallásos könyveink elárúsító bizományosai. Sohasem volt nagyobb szükség erre és jobb alkalom, mint napjainkban. Sohasem

lehet tudni, kinek miféle lelki láplálékra van szüksége. Népes gyülekezet alkalmával, ha egy vásárol, a többi is mind követi. Az alkalmas idő szűl mindent. »Mindene-
ket megpróbáljatok és ami jó, megtartsátok«, mondja Pál
Tess. I. lev. V. r. 21. v.

Kozma Miklós.

Teendőink.

— *Felolvasatott a Dávid Ferenc-Egylet udvarhelyi körében.* —

Nem régen olvastam, hogy a papirossal sok ember úgy van, mint a fényképező masinával. A mikor a fényképező ember reánk irányítja a masináját, csaknem bizonyosan valami olyan kifejezést erőltetünk az arcunkra, olyan beállítottságra kényszerítjük a testünket, mely reánk a legkevésbé sem jellemző. Így van a papirossal is a legtöbb ember. Amint pennát vesz a kezébe, azt hiszi, hér lap előtt ülve egyszeribe megváltozik. Kifejezéseket használ, melyeket beszédközben véletlenül sem kockáztatna meg, tele spēkeli tartalmatlan kis gondolatait olyan frázisokkal és mondatformákkal, melyek rútak, mert nem belülről jövők.

Én, hogy a kép tőkéletes legyen, megmaradok a tartalmatlan kis gondolataimnál.

A felolvasás terhe alól már nem szabadulhatok, mert a kijelölt sorrendben én következem s kérem a felolvasásom és előadásom bírátatát s megszólását úgy alkalmazni, hogy nekem ez az első felolvasásom és nem a szereplési vágy, vagy a nagy tudás vezetett, hanem a jóindulat.

A múlt évben tartott Dávid Ferencz Egyleti gyűlésünkön a felolvasónő adta a témát egy következő felolvasáshoz, amit én el is fogadtam s mint egy folytatásaképpen az előző felolvasásoknak, meg is írtam. »Mindazon módok és eszközök, melyekkel társadalmi életünk sikerét biztosíthatjuk.«

A legszükségesebb dolog, hogy a falun lakó intelligencia összetartson. Ez ugyan a legnehezebb dolog, mert még itt is meg van a kaszt-rendszer, amit legtöbb

helyen nagyon is számba vesznek. A hány család, anynyiféle. Az egyik gazdag, a másik szegény, egyik nagyobb hivatalnok mint a másik, egyik okosabb és műveltebb a másikonál, az egyiknél a nagy úri születés, a másikonál, hogy városról jött falura; van olyan, kinek a családja nem felel meg a többi igényeinek, a másik meg öltözködni inem tud divatosan s több ilyen akadályok, amelyek megölik a társadalmi életnek.

Ha mind ezeken túl tesszük magunkat, akkor össze tudunk tartani. Ha a műveltségünket, tekintélyünket nem arra használjuk fel, hogy ezzel megkülönböztessük magunkat másoktól, hanem arra, hogy magunkhoz emeljük a kisebbeket, mert ezzel magunkat is százszor inkább emeljük, mintsem kisebbitenők. És akik kevesebbek vagyunk, ne akarjunk elsők lenni és ne irigyeljük azt másoktól, hanem segítsük azokat kevés tehetségünk szerint minden jó törekvésükben. A nép előtt is jobban meg tarthatjuk tekintélyünket és mindig jobb példát adunk azzal, ha intelligens emberek összetartunk, nem pedig külön-külön szidjük, lenézzük és kisebbítsük egymást.

Együttlesen aztán munkálhatjuk a nép javát, előmenetelét és művelését. Ami aztán még nagyon fontos: ne szégyeljük azt a munkát. Népünkkel foglalkozunk. Ha nagyobb társadalmi körünk s bár milyen nagy időtöltést, élvezetet nyerünk ott, szakítsunk csak egy kis időt népünk részére is. Hiszen, ha az is a vélemény, hogy ezt nekünk senki sem köszöni meg és nem lesz senki hálás érte, de véleményem szerint a nagyobb úri társaság még annyi köszönettel sincs a velük eltöltött időért.

Ha arra vagyunk hivatva, hogy az életünket falun töltsük el, tudjunk a faluhoz alkalmazkodni. Ezt értem különösen a nőkre, mert a férfiak már hivataluknál fogva megtalálják a munkakörüket. Aztán nekik a minisztériumtól, püspökségtől, főispántól, tanfelügyelőtől, ezenkívül több nép és gazdasági intézettől megjön a rendelet, hogy mit tegyenek a nép javára. De nekünk, nőknek, gondolkoznunk kell, hogy mit is cselekedjünk ami a nép javára válik, miképpen fogjunk hozzá, hogy a népet érdekelje és belássa, hogy ez reá nézve hasznos.

A nőegylet megalakítását már nem tárgyalom, hisz az már annyszor volt említve, részletezve, hogy aki meg akarta alakítani, biztosan elvégezte a megalakítás nehéz és művészi munkáját.

A nőegylet rendezésével aztán lehet tartani felolvasó estélyeket, színelőadást s ehhez hasonló téli időtöltéseket.

Ezek mind télen vannak és a nyárral nem törődünk, mert hisz akkor sok a munka.

Szerény belátásom szerint akkor is lenne alkalom egy-egy fél órát a lelki munkának szentelni. Ott vannak a nyári vasárnapi tanítások az ifjuság részére. Ezt lehetne velük megkedveltetni és érdekesebbekké tenni. Lehetne rövid felolvasást, 1—2 szavallatot és éneket bevenni s a szereplők a legények és leányok lennének, — de nők a vezetés munkájában is segítenők férjeinket, — ha nem minden vasárnap is, de egy nyáron legalább 4—5 alkalommal. Ez vonzaná aztán templomba maradásta a gyülekezet felnőtt tagjait is. Így elérnök azt, hogy a hosszú nyarat nem hagyják munkásság nélkül; a hasznos célzatu nyári tanítások is sokkal érdekesebbek és népesebbek lennének. Ifjuságunk nagyobb számmal jelemék meg és több érdeklélssel viseltetnék a nyári tanítások iránt.

Az ifjúsággal foglalkozni az egyik fő célunk kell, hogy legyen! Hisz ők a jövő nemzedéke. Ha őket vezetni tudjuk, nem csak azt érjük el velük, hogy képviselőválasztáskor ők képviseljék az erőt, hatalmat s ők legyenek az ablak- s fejbeverők, hanem vezessenek a munkában, szorgalomban, vallásosságban. ők vigyék a keresztény erények által a főszerepet, ne féljenek a közmunkától, áldozatkészségtől, melyet hazánk és vallásunk érdekében napról-napra hordozni kell.

Velük együtt díszíthetjük templomainkat, templomkerítéseinket, temetőinket. Ifjúságukban hozzászokva az ilyen munkákhoz, később nem vonakodnak tőle.

Próbáljuk meg a leányokkal, fiatal asszonyokkal a kertészkedést. A bolgár, szerb kertészet megszűnt Magyarországon egy időre, nem helyettesíthetnök-e mi őket? Hisz az a pénz akkor itthon maradna a mi zsebünkben, a mire bizony a mi népünknek is szüksége van. Meg kellene szeretessük a gyümölcsfa tenyésztést, mi által lassanként alkonya lenne a mások kertje megdézsmálásának. A gyümölcskertészet fellendítése egy hatalmas — jövedelmi forrás lenne. Ne resteljük azt, ha csak filléreket kapunk is a munkánk, fáradságunk után, mert »krajcárból lesz a forint«, fillérekből a korona.

Mindezen munkáknál papnők, tanítónéknak kell jó példával elől járjunk, ez azonban nem azt teszi, hogy más állásban, foglalkozásban levő nő még előttünk is jobb példával ne járhatna. Nemes verseny a nemes és igaz munkában! legyen jelszavunk. Ha székely községünk elő-

menetelét, haladását elősegíthetjük, bármily kevéssel azokban lakó intelligens nők, többet érünk el vele, mintha mindannyian szavazati jogért küzdünk s ha ezt megkapnók, akkor egymással veszekednénk s ha szükség lenne reá, együtt verekednénk a férfiakkal a haza javáért és boldogulásáért talán? Ha minden falu a maga előmenetelét munkálja, azzal az egész ország előmenetele biztosítva van.

Törekedjünk arra, hogy a vallásosság, — ami kezdett részben hanyatlani, éppen a »mi nembánomságunk« miatt — minél elevenebb és életerősebb legyen a népnél. Ezt fokozhatjuk jó példával. Menjünk el mi a falu intelligens női első sorban és az urak a templomba és a mit a néptől várunk s a milyennek a népet óhajtjuk, legyünk mi olyanokká, nem szenteskedők, de igaz jó hívők. Ne járjunk elöl a vallásos élet ápolásában úgy, amint jellegzetesen egy élc lapban olvastam. T. i. kérdezi a férj: Miért van annyi kiadás templomi célokra? A nő feleli: Csak nem mehetek régi kalappal a templomba... Ne akkor menjünk, ha új ruhát mutathatunk be és ne nézzük azt, hogy ki hogyan öltözik. Ne adjunk a megszólásra, a lenézésre, ne ügyeljünk, mert az igazi művelt ember meg nem szól és aki azt cselekszi, — bármennyire is lássék a világ előtt nagyobbnak — nem érdemes vele törődni.

Cselekedjünk jó belátásunk, szívünk szerint, ne resteljünk népünkkel foglalkozni, mert ha későre is és ha nem is a nagyságosok elismeréséből, de meg lesz az eredménye munkánknak s mi gyenge nők, ha jól tehetünk, többet ér minden dicséretnél.

Ezek tehát én szerintem azok a teendők, melyeket a nők munkájának ismerek abban a világban, melyet élünk. Csak irányt mutattam saját tapasztalatom és gondolataimból, aki többet tud, többet ad. Hiszen nem az a fő, hogy ki és mennyit, de az, hogy amit tesz, tegye önzellenül, népünk és egyházunk érdekében.

Demeter Dénesné.

Köri gyűlés.

A kolozsdobokai egyházkör évi rendes közgyűlését f. évi aug. hó 15-én, Kolozson, az unitárius templomban tartotta. A közgyűlést Árkosi Benkő Mihály felügyelőgondnok nyitotta meg, tartalmas szónoklatában örömmel állapította meg minden téren az erkölcsi, szellemi és

anyagi haladást s egyben örömét fejezi ki a felett, hogy e gyűlésen Hankinson Frigyes londoni unitárius lelkész is jelen van, kit szeretettel üdvözöl.

Hankinson lelkész a gyűlés nevében angol nyelven Kolozsi lelkészünk, Kiss Sándor is egy szép beszédben üdvözölte, biztosítván a tengeren túl élő hatalmas nemzet lelkészét, hogy ő testvéri szeretettel fogadott kedves vendégünk.

Hankinson lelkész mély érzelmeinek a következő szavakban ad kifejezést: »Ez az egyszerű templom, tiszta fehér falával és igen egyszerű díszével, arra a templomra emlékeztet, amelyben én gyermekkoromban imádkoztam az Egy Örök Istenhez s amelyben — mondhatnám — felnőttem.« Örömét fejezi ki a felett, hogy e gyűlésen részt vehet s nagy kitüntetésnek tekinti azt, hogy e gyűlésen beszélhet is. A hallgatóság Hankinson lelkész beszédét nagy tetszéssel fogadta.

Ürmösi Károly esperes olvasta fel nagy gonddal, szépen kidolgozott, részletes jelentését, mely hű képét mutatta be az esperesi nagy és fontos munkakörnek.

Az esperesi és pénztárnoki számadások elfogadása után Tarcsafalvi Albert tette meg a nevelésügyi bizottság jelentését. E jelentés komoly, tartalmas, magas színvonalon álló, szakember által szerkesztett munka volt, melyért a közgyűlés előadónak örömmel szavazott jegyzőkönyvi elismerést.

A fegyelmi törvényt dr. Váradi Aurél jogtanácsos referálta. Módosításait a közgyűlés — majdnem kivétel nélkül — elfogadta.

Az iskola-látogatói intézmény létesítéséhez többen szóltak hozzá. Kiss Sándor ezen intézmény létesítését mellőzendőnek véli egyfelől, mert teljesen kielégítőnek tartja e célra az állami ellenőrzést, másfelől az intézmény létesítésével járó nagy anyagi áldozat miatt is, attól tart, hogy a nagy anyagi áldozat nem lesz arányban az erkölcsi eredménnyel. E tárgyhoz a többek között hozzászólott Tarcsafalvi Albert, dr. Boros György. Dr. Boros hangsúlyozza, hogy a tanügy az unitárius egyháznak egyik legeminentebb ügye volt, előhaladásáért semmi áldozattól nem riad vissza. A kör az iskola-látogatói intézmény mellett foglalt állást.

A vallásitanítás tantervéhez többek közt Bede J. isk. igazgató szólott. Előadta, hogy az unitárius egyház a szabad, szép, igaz és nemes eszmék zászlóvivője volt. Vallási téren is igyekezett mindenkor a tudományok előhaladá-

sával lépést tartani. Az előhaladást biztosító modern újításoktól nem zárkózik el s épp ezért ajánlja, hogy a valóság tantervéből zárja ki a kör a III-ik elemi osztály részére tananyagul fölvevett Ó-szövetségi történeteket, mert hiszen az egész nem egyéb, mint a zsidó nép hitregéje, melyhez a keresztény vallásnak s különösen az unitárius vallásnak mi köze sincs. A III-ik osztálynak kijelölt tananyag ellen szólott dr. Boros György egyházi főjegyző is.

A körü gyűlés a benyújtott tantervet azzal a hozzáadással fogadta el, hogy az Ószövetségi történeteket tapintatos körültekintéssel és szigorú megrostálásával fogja a tantervbe fölvenni.

A gyűlést megszakította az istentisztelet. Antónia Mihály magyarszováti lelkész mondott — egy minden ízében szépen és gondosan kidolgozott beszédet. Az énekvezetői tisztet Útő Lajos kolozsvári énekvezér végezte, ki művészi orgona játékaival és gyönyörű énekével mély hatással volt a hívőkre.

Az istentisztelet végén Kiss Sándor helybeli lelkész kérésére egy rövid, tartalmas beszédet mondott Hankinson lelkész, igen találóan fejtette ki, hogy a közös hit egymáshoz vonzza az embereket s bizalmassá teszi egymás iránt. Az angol lelkész szavait dr. Boros György, egyházunk jegyzője tolmácsolta. A hallgatóság lelki gyönyörűséggel hallgatta végig.

Gyűlés után a kör tagjai közeledre a Józsa vendéglőjébe vonultak le, hol a zenekar az angol néphymnusz kellemes melódiáival fogadta az érkezőket. Amint értesültem, a zenekart a hymnuszra a nagyműveltségű Boros Irén k. a. oktatta ki.

Az ebéden mindvégig derült hangulat uralkodott, melynek emeléséhez nagyban hozzájárultak a szellemes felköszöntők.

Hála az Egy Örök Istennek! egyházunk vezetése kitűnő férfiak kezébe van tetéve s így reméljük s bizva-bizunk, hogy »A bennünk levő kincsset megőrizendjük!«

B. J.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A D. F. E. és a nők szövetségének elnökeit tisztelettel kérjük küldjék be évi jelentéseiket és számadataikat október 1-re.

A dévai templom építése iránt a külföldön is nagy érdeklődés mutatkozik. Lapunk szerkesztőjétől már három helyről kértek tervrajzot, hogy annak fölműtatásával intézhessék a gyűjtést.

Szép kitüntetés érte lapunk buzgó munkatársát Pálffy Akos szentpáli áll. isk. igazgatót. A f. évben Algyógyon a tanítók számára rendezett 4 hetes mezőgazdasági tanfolyamon a legszorgalmasabb hallgató részére kitűzött 100 (egyszáz) koronás jutalomdíjat, (I-ső díj) megnyerte 21 hallgató közül. Gratulálunk.

Hankinson londoni lelkész meg látogatta a kolozsi egyházunkat s egy napot Kiss Sándor lelkész házában töltött. A hónap végén megy Tordára és az Aranyosvölgyi Egyházközségbe, fel Torocké-szentgyörgyig. Szeptember közepéig lesz körünkben, alaposan megakarja ismerni egyházi életünket és hiveinket, hogy hiveivel majd megismertettesse.

Virág a templomban. A székegy leányoknak kedves szokásuk hogy vasárnapra a templomot fölvirágozzák. Ez a szokás Kolozsvárt is immár életbe fog lépni a D. F. E. nőszövetség tagjai aug. 24-én megkezdték a szép templomi szolgálatot. Egy szép fehér bokréta díszítette az urasztalát. Özv. Matskási Lajosné adomány. Györfi

István lelk. beszédeben meghatottan mutatott rá a virágok és az önzetlen jó szívűség rokonságára. A virágot délután templomozás után elküldötték a kórházi betegeknek kiosztásra. A következő vasárnapon Boros Irén látja el az urasztalát s azután más.

Boór Jenő lelkész palástját a családja a főtiszt. püspök urnak följajánlotta, hogy ajándékozza el belátása szerint. A főt ur a dévai egyháznak fogja küldeni, mely a néhai lelkész buzgó fáradozásával létesült.

Az E. K. Tanácsban Augustus 11-én dr. Boros György terjedelmes jelentésben számolt be a párisi nemzetközi vallásügyi kongresszusról és a dévai templom érdekében kifejtett munkásságról. Az E. K. Tanács köszönettel és elismerés nyilvánításával vette tudomásul s bizottságot küldött ki a templomügyben. — Az építés sok egyházközségben foly. Az E. K. Tanács engedélyt adott a kökösi templom a szabédi kántorlakás, a mézskői gazdasági épületek kijavítására, a füzesgyarmati papiház átalakítására, az iszlói papiház újraépítésére. Kolozsvárt a régi püspükiház melletti papi házas-telket, amely az egyház telkeikbe ékelődik, az egyházközség eladóvá tette s az E. K. Tanács a megvételt az E. Főtanácsnak ajánlani fogja, mert a régi kollegium és Berde-féle ház telektömbje nélkül nem lehetne célszerűen értékesíteni, ha új építés válik szükségessé.